

9. Власенко В.В. Співвідношення понять «судовий прецедент» та «судова практика»: теоретико-правові аспекти. Київський часопис права. 2021. № 1. С. 27–32.

10. Загальна теорія права : підручник / [О. В. Петришин, Д. В. Лук'янов, С. І. Максимов, В. С. Смородинський та ін.] ; за ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2020. 568 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-462-0-60>

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА, ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ЯК ГОЛОВНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сидоркіна Раїса Дем'янівна

доцент кафедри права

Західнодонбаський інститут

ПраТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

м. Павлоград, Україна

Соколов Сергій Андрійович

старший викладач кафедри права

Західнодонбаський інститут

ПраТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

м. Дніпро, Україна

В Загальній декларації прав людини, ухваленій Генеральною Асамблеєю ООН у 1948 році зазначається, що права людини мають бути захищені верховенством права, щоб людям не доводилося повставати проти тиранії та гноблення як останнього засобу [1].

Тож, забезпечення верховенства прав і свобод людини, яка в державі згідно ст. 3 Конституції України є найвищою соціальною цінністю має велике значення для держави та її розвитку. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, яка відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [2].

Верховенство права, дотримання прав і свобод людини є головними цінностями, завдяки яким функціонує не тільки правова держава, але й правова система, зокрема. Тож, верховенство права – це механізм забезпечення контролю над використанням влади державою та захисту

людини від її свавільних дій, мета якої полягає в обмеженні влади держави над людиною, у забезпеченні від втручання держави та її органів у різні її сфери життєдіяльності. А тому, втілення вище зазначеного принципу повинно бути турботою усіх гілок влади [3].

Варто зазначити, дотримання вище вказаних умов, призводить до об'єднання та монолітності громадян, зниження напруги в соціальному житті, підвищення довіри населення до органів як державної так і місцевої влади, запобігання свавіллю та безкарності державної влади, зростання економічного розвитку, зниження рівня корупції.

Досить важливо, щоб держава дотримувалася норм і принципів Основного закону та приймала виважені та важливі нормативні акти для забезпечення реалізації прав і свобод кожної людини.

Наша правова система базується на джерелах права і є структурно впорядкованою системою взаємодії всіх суб'єктів вітчизняного права, яка передбачає забезпечення законності та правопорядку як необхідних чинників функціонування та розвитку українського суспільства.

Україна, яка прагне бути членом Європейського простору, повинна якісно проводити реформування у правовій сфері та вдосконалювати правове регулювання суспільних відносин, що виникають в умовах війни.

Багатостраждальна Україна зазнає трансформації, в якій правова система є головною рушійною силою. Тільки розвинута правова система допоможе утвердити верховенство права, дотримання прав і свобод людини та реалізувати державний суверенітет.

Нажаль, в умовах воєнного конфлікту правова система не була готова працювати, а тому державна влада приймала не популярні рішення, щоб адаптуватись до умов сучасності.

Активні бойові дії, мобілізація населення, велика кількість внутрішньо переміщених осіб, зубожіння населення, забруднення територій зумовили шукати шляхи по відновленню правопорядку. Нажаль, заходи термінового характеру не завжди відповідали нормам і принципам Конституції України.

Підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом та набуття Україною статусу країни - кандидата на вступ в Європейський простір відбулося 23 червня 2022 року зобов'язує Україну гармонізувати українське законодавство з нормами права Європейського Союзу.

Досить важливо, щоб правова система в умовах воєнного стану була цілісною, гарантувала розвиток і соціалізацію особистості. Статус людини та її роль в державі безумовно залежать від обсягу прав і свобод, якими вона користується. Вони дають можливість людям

обирати свою поведінку, вільно діяти для задоволення матеріальних і духовних інтересів.

Воєнний стан відповідно до статті 64 Конституції України [2] та статті 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану»[4] передбачає тимчасові обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та визначає строк дії цих обмежень. Однак, виникає необхідність вищого ступеню захисту, а саме: особливий режим захисту об'єктів критичної інфраструктури, запровадження комендантської години, спеціальне світломаскування. Однак держава, вимушено обмежуючи права людини, не сформувала головні критерії правозастосування норм, що часто призводить до суттєвих їх порушень.

Статистичні дані Міністерства юстиції щодо порушених прав людини вказують, з кожним роком кількість скарг до Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) зростає. Громадяни, які не знаходять справедливості в Україні, вичерпавши національні механізми судового захисту, звертаються до Європейського суду з прав людини. Лише у 2023 році було зафіксовано 2531 звернення українців до Страсбургу. Усього там чекають на розгляд більше 9 тис. скарг з України, що вивело нашу країну в антирейтинг на третє місце після Туреччини та Росії.

За даними Міністерства юстиції, в минулому році на розгляді в Європейському суді з прав людини перебувало більше 59 800 справ проти держав-сторін Конвенції, з них більше 8 850 справ – проти України, що складає 14,8 % від загальної кількості звернень. Перед цим кількість «українських» заяв складала 12,9%. Понад 5 000 звернень проти України стосуються порушення прав людини в Криму та на тимчасово окупованих територіях Луганської та Донецької областей [3].

Зауважуємо, 95% скарг до ЄСПЛ від українців стосуються невиконання судових рішень. По 109 справах суд виніс рішення по суті, в 66 з них Україну визнав винною у порушенні прав людини і зобов'язав виплатити заявникам майже 1,5 млн. євро компенсації. Зрозуміло, заходи повинні здійснюватись згідно встановлених процедур і тільки у межах вказаних законодавством. Це особливо важливо в умовах загроз з боку ворога для забезпечення дотримання принципу верховенства права та прав людини. Держава в особі правоохоронних органів за будь – яких обставин повинна забезпечувати та захищати права і свободи людини.

Таким чином, розвиток правової системи України в умовах воєнного стану сприяє її якісній розбудові відповідно до визнаних міжнародних норм і принципів. Тож, визнання пріоритету верховенства права та прав людини, в сучасних умовах є головними умовами подальшого розвитку правової системи в Україні.

Література:

1. Загальна декларація прав людини : Декларація Орг. Об'єдн. Націй від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text(дата звернення:13.09.2023).

2. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст.141.

3. Сидоркіна Р.Д. Проблеми забезпечення верховенства права в Україні як основоположного принципу побудови правової держави. *Правова держава: напрямки та тенденції її розбудови в Україні*: матеріали міжнародної науково – практичної конференції (м. Одеса, 07 – 08 травня 2021 року). – Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2021. С. 6-9.

4. Про правовий режим воєнного стану: Закон України. 389-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2015. № 28. ст. 250.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-462-0-61>

ЗМІСТ ТА МЕХАНІЗМ ОТРИМАННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

Соцька Алла Миколаївна

доктор юридичних наук,

доцент кафедри філософії, права та соціально-гуманітарних дисциплін

Національна академія статистики, обліку та аудиту,

радник Голови Національної Асамблеї людей з інвалідністю України

м. Київ, Україна

Важливим напрямом державної політики є реабілітація.

У нашій державі увага до цієї сфери історично пов'язувалася з аспектом інвалідності. У зв'язку з цим ще в 2005 році було прийнято Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» [3].

Водночас у 2009 році ратифіковано Конвенцію про права осіб з інвалідністю [5], яка містить окрему статтю про реабілітацію (стаття 26).

Із 2015 року розпочато роботу щодо запровадження Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я.

У 2020 році прийнято Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» [4], у зв'язку з чим уже більше трьох років в питаннях реабілітації головною є сфера охорони здоров'я.